

2. Про проєкт «Зимові історії акторів музейного театру» URL: <https://www.facebook.com/share/p/15tT98SP8n/> (дата звернення: 12.04.25)

3. Шапошнікова Анастасія. Глава, в якій завдяки Олесю Завгородньому в музеї «Літературне Придніпров'я» з'являються україномовні наскітралі. *Джерело*, 2023. Випуск № 3-4 (1115-1116). С. 7.

Афоніна Олена Сталівна

доктор мистецтвознавства, професор,

професор кафедри музичного мистецтва

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

м. Київ, Україна

МУЗЕЇ МУЗИКИ МІЖ ТРАДИЦІЯМИ ТА ТЕХНОЛОГІЯМИ

Музеї зберігають експонати, інформацію, історію, до яких можемо звернутися при викладанні різних дисциплін. Приміром, музеї музики, в яких дисциплінах вони можуть знадобитися і стати успішним практичним досвідом. Музеї музичних інструментів, які експонують історичні, національні, унікальні інструменти дадуть розуміння виконавських можливостей, специфіки виконання творів композиторів різних періодів історії музики. Музейні параметри збереження відносяться до традиційних форм подачі матеріалу, технології додають активності сприйняття цього матеріалу. Таке поєднання традицій і технологій є вимогами сучасності.

Тобто, лекції з дисциплін «Історія музики», «Історія виконавського мистецтва», «Експертиза музичних інструментів» тощо, можуть проходити в музейних просторах і поглиблювати знання як з історії різних процесів, так і сучасного бачення проблематики.

Починаючи із самих музейних просторів, які є окремими темами для дисциплін: «Історія мистецтва», «Історія образотворчого мистецтва», оскільки музеї музики в Штутгарті, Відні, Празі, Варшаві знаходяться у старовинних будівлях у центральних частинах міст – Old Town. Так, Музей музичних інструментів в Штутгарті займає найстарішу пізньоготичну кам'яну будівлю на Шиллерплац. Чеський музей музики у Празі розташований у колишній бароковій церкві Св. Марії Магдалини на вулиці Малостранській (XVII століття). Будинок музики (Музей звуку) у Відні (2000) знаходиться в історичному палаці ерцгерцога Карла, у XVI столітті був імператорський ливарний завод. Тільки з переліку цих будівель можемо зробити висновок, що знайомство з історією міста, країни та життям видатних особистостей, краще запам'ятається студентам, якщо вони отримують інформацію саме із музейного простору.

Повертаючись до характеристики Музею музичних інструментів у Штутгарт, можемо зазначити про його інформативність для раніше перелічених дисциплін. Він містить колекцію клавішних інструментів Штутгартського виробника фортепіано Карла Антона Пфайффера. Він пожертвував її музею ремесел для роботи майстрів-стажистів, для розуміння історії та механіки фортепіано (1901). Тобто, сьогодні там представлені інструменти, для яких писали твори композитори XIX століття і ми можемо почути їхнє звучання. Це важливо для розуміння виконавців – специфіка інструмента свого часу [5].

Крім того, там зберігаються рідкісні інструменти, що віддзеркалюють зміни атмосфері салонів і в музики. Їхній зовнішній вигляд додавав вишуканості, що також впливало на виконання і сприйняття музики. XX століття принесло багато змін в музичний простір, зокрема, з'явилися нові інструменти: музичний автомат (джукбокс). В Музеї Штутгарта ми можемо побачити один із найвідоміших джукбоксів (1946 року) компанії Wurlitzer. Джукбокси були популярні у кафе, барах та ресторанах, дозволяючи

відвідувачам обирати музику, вставляючи монету та натискаючи кнопку з номером бажаної пісні. Ця модель відома своїм культовим ретро-дизайном із неоновим підсвічуванням і округлою формою [5]. Чеський музей музики також експонує колекцію клавірних інструментів і колекції струнних інструментів від чеських родин майстрів. У Віденському музеї інструменти є, але вони більше пов'язані з іменами композиторів чи виконавців, які на них виступали [1; 2].

Іншою формою експонування історії музики крізь життя і творчість композиторів є меморіальні музеї, музеї композиторів, приміром, у Варшаві Музей Фредеріка Шопена, у Празі Музей Бедржіха Сметани, Музей Антоніна Дворжака тощо. У музеї Антоніна Дворжака представлені близько 9000 колекційних предметів: унікальна колекція нотних композицій, приватне листування композитора, приватна бібліотека композитора, музичний архів. Крім того, музей забезпечений технікою, за допомогою якої можна подивитися різні виступи музикантів і послухати музику А. Дворжака [3].

У музеї Бедржіха Сметани експозиції присвячені дитинству, юнацтву, діяльності композитора у Гетеборзі, Швеції, концертні тури до Німеччини та Нідерландів. Окремою експозицією є діяльність композитора після повернення на батьківщину, робота в Опері Тимчасового театру тощо [4]. Фортепіано Б. Сметани презентовано як експонат, але є інтерактивний майданчик із звуковими зразками творів і що дуже доречно – рецензії на вистави різних часів. У Чеському музеї музики є інструмент, на якому грав В. Моцарт [1].

Звичайно, що у відношенні використання новітніх технологій, то Музей Ф. Шопена перевершує всі очікування. Оскільки тут всі поверхи будівлі – це суцільний простір для прослуховування музики композитора. Крім того, що це найбільший архів Ф. Шопена. Цей музей, як і Віденський дім музики, можна вважати різновидом Музеїв звукозапису та аудіотехніки з експонуванням вінілових платівок, студійного обладнання, частково історією звукозапису. Ці музеї є інтерактивними у повному розумінні визначення. Музеї з цифровими

технологіями, віртуальними екскурсіями, можливістю грати на інструментах, писати музику, диригувати [2; 6].

Музей Ф. Шопена, крім інтерактивності, відомий циклічною виставкою музичних рукописів композитора. Кожні три місяці є можливість перегляду інших нотних рукописів. Кімнати *Żelazowa Wola* та *Młodzieżęcze Peregrinacje* мають форму труби, а на стінах розміщена карта Центральної Європи початку ХІХ століття. Все доповнено пам'ятними речами від народження композитора. Є ігрова кімната для дітей, оснащена технікою, книгами, нотними виданнями спеціально для дитячого віку. Оригінальна Паризька зала пропонує циклічну виставку листів Шопена з розкриттям особистого життя композитора в Парижі, спілкування з родиною та іншими митцями, коханими, друзями, покровителями та учнями (зокрема Марією Калергіс, Полін Віардо, Джейн Стірлінг та Жорж Санд) [6].

Тож, музейні експозиції з історії музичного мистецтва, музичних інструментів, життя і творчості композиторів, інтерактивні форми спілкування з інформацією допомагають викладачу і студентам зануритися у різноманіття музичного життя різних періодів історії розвитку музики і зрозуміти роль музичної спадщини у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Czech Museum of Music. URL: <https://www.nm.cz/en/visit-us/buildings/czech-museum-of-music>
2. Haus der Musik. URL: <https://www.hdm.at/>
3. Muzeum, Národní. Muzeum Antonína Dvořáka. *Národní museum*. URL: <https://www.nm.cz/navstivte-nas/objekty/muzeum-antonina-dvoraka>
4. Muzeum Bedřicha Smetany. URL: <https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/muzeum-bedricha-smetany#zveme-vas>
5. Musikinstrumente und Klanglabor. URL: <https://www.landmuseum-stuttgart.de/ausstellungen/musikinstrumente>

6. Muzeum Fryderyka Chopina. URL: <https://www.chopin.pl/muzeum.pl.html>

Коник Анастасія Володимирівна

провідний бібліотекар сектору відділу обслуговування та менеджменту

послуг Наукової бібліотеки

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

БІБЛІОТЕКИ НА ЛІНІЇ ФРОНТУ: ВІД КАТАЛОГІВ ДО КАТАКОМБ

У доповіді «*Бібліотеки на лінії фронту: від каталогів до катакомб*» розглядається трансформація бібліотек у часи війни — від традиційних центрів збереження знань до активних учасників інформаційного спротиву. У центрі уваги — інформаційно-бібліографічна діяльність, яка в умовах збройного конфлікту набуває нових змістів і значень, перетворюючись на місію культурного захисту.

Історично бібліотеки були не лише сховищами книг, а й осередками колективної пам'яті, культурної тяглості та національної ідентичності. У часи війни ці інституції потрапляють під загрозу знищення або репресій, стаючи мішенню для окупантів. Від історичних пограбувань до навмисного знищення книжкових фондів під час сучасної російсько-української війни — приклади свідчать про глибоку роль бібліотек у збереженні культурного суверенітету. У доповіді висвітлюється, як бібліотеки сьогодні стають форпостами знань, укриттями і навіть осередками спротиву.

1. Нові реалії бібліотек: масштаби руйнувань

Наразі найсвіжіша доступна статистика щодо зруйнованих війною бібліотек в Україні та викрадених окупантами фондів базується на даних,